

Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů

...jako příklad možné koncepce veřejné služby

kpt. Mgr. Marek Vrbík

Právní úprava

- Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů je upraven v zákoně **č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů**
- Tento zákon upravuje **právní poměry** fyzických osob, které v bezpečnostním sboru vykonávají službu a **nazývá tyto osoby příslušníky**, a dále řeší **služební vztahy**, což znamená:
 - odměňování příslušníků,
 - řízení ve věcech služebního poměru
 - a organizační věci služby
- **Jedná se o komplexní právní úpravu bez využití zákoníku práce.**

Bezpečnostním sborem se rozumí:

- Policie České republiky,
- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- Celní správa České republiky,
- Vězeňská služba České republiky,
- Generální inspekce bezpečnostních sborů
- Bezpečnostní informační služba,
- a Úřad pro zahraniční styky a informace.

Otázky

1. Od kdy je zákon o služebním poměru příslušníků účinný?
2. Kdo stojí v čele (jak se nazývá pozice) Celní správy České republiky?
3. Kdo jedná a rozhoduje ve věcech služebního poměru ředitele Generální inspekce bezpečnostních sborů?
4. Kdo vede evidenci volných služebních míst?

Odpovědi

1. Od 1. 7. 2007
2. generální ředitel Generálního ředitelství cel (momentálně brigádní generál Mgr. Kašpar)
3. Předseda vlády
4. Ministerstvo vnitra
 - odkaz na evidenci volných služebních míst [zde](#).

Vojenské hodnosti (jen pro zajímavost)

- Mají všichni příslušníci bezpečnostních sborů vojenskou hodnost?
- Která vojenská hodnost je nejvyšší?
- Kdo má na výložce nejvíce hvězdiček?
- Kde je to legislativně upraveno?

Odpovědi

- V § 7 odst. 1 se pro příslušníky stanovují služební hodnosti, jež mají dle § 8 odst. 1 hodnostní označení (vojenské), takže všichni příslušníci mají vojenskou hodnost
- Generálporučík
- Kapitán – viz Nařízení vlády č. 508/2004 ([zde](#))

Délka služby

- Služební poměr příslušníků je koncipován jako celoživotní povolání.
- Rozdělen do dvou etap –
 - na dobu určitou v rozsahu 3 let,
 - a na dobu neurčitou.

- **Otázka**

Na základě čeho se příslušník dostane do služebního poměru na dobu neurčitou?

Odpověď

- **Vykonáním služební zkoušky....**
- **za podmínky, že podle závěru služebního hodnocení dosahuje příslušník alespoň dobrých výsledků ve výkonu služby.**
- Do služebního poměru na dobu neurčitou se zařadí při přijetí do služebního poměru též příslušník, který již byl ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru na dobu neurčitou nebo ve služebním poměru vojáka z povolání po dobu alespoň 3 roky a od jeho skončení uplynulo méně než 5 let.
- Do služebního poměru na dobu neurčitou se zařadí ředitel zpravodajské služby nebo ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů dnem vzniku služebního poměru.

Podmínky přijetí do služebního poměru

- ■ ■ jsou zákonem taxativně vyjmenované
 - státní občan České republiky
 - na základě vlastní žádosti
 - starší 18 let,
 - bezúhonný,
 - splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,
 - je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,
 - je plně svéprávný,
 - je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,
 - není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,
 - nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost.
- **Vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může být příslušník zpravodajské služby ve výjimečných případech přijat do služebního poměru, i když nesplňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební hodnost, do níž má být jmenován.**

Otázky

- Lze jako na bezúhonnou pohlížet i na osobu:
 1. vykazující znaky závislosti na hracích automatech?
 2. před 12 roky pravomocně odsouzenou pro úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nepřevyšující 2 roky
 3. před rokem uznanou vinnou z přestupku krádeže?
 4. pravomocně odsouzenou pro úmyslný trestný čin k výjimečnému trestu, ale vztahovala se na ni amnestie?

Odpovědi

1. **Nelze**, neboť za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje též občan, který vykazuje znaky závislosti na alkoholu či jiných psychotropních látkách nebo **činnostech**. Těmito činnostmi jsou myšleny činnosti jakou je právě například patologické hráčství.
2. **Lze**, neboť se hlásí po uplynutí deseti let od právní moci rozsudku.
3. **Nelze**, neboť uznání viny z přestupku bylo během posledních 5. let a zároveň krádež lze jistě považovat za jednání, které je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.
4. **Nelze**, neboť při posuzování bezúhonnosti se nepřihlíží k zahlazení odsouzení na základě rozhodnutí prezidenta republiky, v jejichž důsledku se na občana hledí, jako by odsouzen nebyl, a jelikož se dopustil úmyslného trestného činu za který mu byl uložen výjimečný trest.

Otázky jen pro zajímavost...

- Kolik myslíte že musí uchazeč o přijetí do služebního poměru udělat minimálně kliků, aby mohl být přijat do Policie ČR?
- Je v případě fyzického testu rozdíl mezi muži a ženami?

Odpovědi

- Kliků je třeba udělat minimálně 18, ale s tím, že za tento výkon jsou pouze čtyři body a jelikož z celkem čtyř disciplín je třeba získat v součtu 36, musí se to dohnat buď jinde, nebo je třeba kliků udělat víc 😊
- Mezi muži a ženami (ani jinými pohlavími) nejsou žádné rozdíly, musí splnit stejné limity!
- Posouzení fyzické způsobilosti (Policie ČR)
 - Odkaz [zde](#).

Způsoby skončení služebního poměru

- uplynutím doby určité,
- propuštěním,
- úmrtím nebo prohlášením za mrtvého,
- dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž příslušník dovršil věku 65 let.

Otázky

1. Lze propustit příslušníka v případě, že je pravomocně rozhodnuto, že spáchal kázeňský přestupek?
2. Lze propustit příslušníka v případě, že mu zanikla platnost osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými informacemi?
3. Lze propustit příslušníka, který je ve služebním poměru na dobu neurčitou a služební místo, na něž byl ustanoven, bylo zrušeno v důsledku organizačních změn a příslušníka nelze ustanovit na jiné služební místo?

Odpovědi

1. Pouze v případě, že by byl uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti.
2. Pouze v případě, že příslušníka ve služebním poměru na dobu určitou nelze ustanovit na jiné služební místo, nebo v případě, že se jedná o příslušníka zpravodajské služby a nelze jej ustanovit na jiné služební místo, a to ani po 1 roce zařazení v záloze pro přechodně nezařazené.
3. Nelze, toto ustanovení dopadá pouze na příslušníky ve služebním poměru na dobu určitou.

Kontroverzní ustanovení § 42 odst. 1 písm. d)

- Příslušník musí být propuštěn, jestliže **porušil služební slib** tím, že se **dopustil zavrženíhodného jednání**, které má **znaky trestného činu** a je **způsobilé ohrozit dobrou pověst** bezpečnostního sboru.
- Rozporná judikatura (viz. rozh. NSS č.j. 10 As 78/2014 – 53; č.j. 7 As 109/2015 – 31; rozh. MS v Praze č.j. 10 Ad 1/2012 – 41)
- Jak lze správně dané ustanovení interpretovat, resp. aplikovat?

Základní povinnosti příslušníka

Především

- Dodržovat služební kázeň,
- Zdržení se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními,
- Zachovávat mlčenlivost,
- Prohlubovat svoji odbornost a udržovat svoji fyzickou zdatnost,
- Chovat se a jednat **i v době mimo službu** tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru, ...

Omezení práv

Příslušník především:

- nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí ani vykonávat činnost v jejich prospěch,
- nesmí být členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost, s výjimkou případů, kdy je do těchto orgánů vyslán bezpečnostním sborem; vyslaný příslušník jedná v těchto orgánech jako zástupce České republiky, je povinen prosazovat její zájmy a nesmí od příslušné právnické osoby pobírat odměnu, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Odměna podle věty první nesmí být příslušníkovi vyplacena ani po skončení služebního poměru.
- nesmí vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu (existují výjimky)

Kázeňské odměny

- Příslušníkovi lze za projevení osobní statečnosti nebo za splnění zvláště významného služebního úkolu anebo za účelem ocenění příkladného plnění služebních povinností udělit kázeňskou odměnu. Za příkladné plnění služebních povinností se považuje též opakované dosahování velmi dobrých výsledků ve výkonu služby konstatované v závěru služebního hodnocení.
- Kázeňskou odměnou je
 - **a)** písemná pochvala,
 - **b)** peněžitý nebo věcný dar, anebo
 - **c)** udělení služební medaile.

Kázeňský přestupek

Pozitivní vymezení

- Kázeňským přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost.
- Za takové jednání se považuje i dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení.

Negativní vymezení

- O kázeňský přestupek nejde pokud se jedná o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku nebo jiného správního deliktu.

Kázeňské tresty

- písemné napomenutí,
 - snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců,
 - odnětí služební medaile,
 - odnětí služební hodnosti,
-
- pokuta,
 - propadnutí věci,
 - zákaz činnosti.

Otázky

1. Může příslušník odepřít rozkaz kterým by se dopustil jednání mající znaky přestupku?
2. Může příslušník volit?
3. Může být příslušník členem odborové organizace?
4. Lze uložit příslušníkovi za kázeňský přestupek pokutu?

Odpověď č. 1

- **Nemůže, neboť** je povinen splnit i takový rozkaz (služební kázeň mimo jiné spočívá v plnění rozkazů, takže by nesplněním porušil služební kázeň).
- Příslušník pouze nesmí splnit rozkaz, jehož splněním **by zřejmě spáchal trestný čin**.
- Příslušník je povinen rozkaz splnit a oznámit tuto skutečnost bez zbytečného odkladu vedoucímu příslušníkovi toho, kdo takový rozkaz vydal.
- Nicméně je-li rozkaz vedoucího příslušníka ve zřejmém rozporu s právním předpisem, příslušník je povinen jej na tuto skutečnost upozornit. Jestliže vedoucí příslušník trvá na splnění rozkazu, příslušník je oprávněn žádat o jeho písemné vydání. Vedoucí příslušník je povinen žádosti vyhovět, umožňují-li to okolnosti výkonu služby. V případě, že to okolnosti výkonu služby neumožňují, učiní tak bez zbytečného odkladu poté, co tyto okolnosti pomínou.

Odpovědi

- Č. 2 - Volební právo příslušníka není nijak omezeno.
- Č. 3 - Ano, kromě příslušníků zpravodajské služby, kteří nemohou být členy odborové organizace.
- Č. 4 - Ne, pokutu lze uložit pouze za jednání mající znaky přestupku.

Klady vyplývající z režimu služebního poměru

- Kratší pracovní doba (7,5 hodin)
- Nárok na 6 týdnů dovolené
- Po 10 letech služby nárok na další 2 týdny ozdravného pobytu
- Výsluhové nároky, odchodné

- Výjimečná pracovní náplň (vyšetřovatel, hasič, speciální jednotky...)

- Co dále?

Negativa vyplývající z režimu služebního poměru

- Omezení některých základních a ústavních práv (politická práva, svoboda podnikání, omezení práva na stávku apod.).
- Ve služebním příjmu příslušníků zcela absentují příplatky za práci v noci, o sobotách, nedělích či ve svátek (i když je v případě osob pracujících pravidelně na směny zvýšen základní tarif o 10 %)
- Přesčasové práce do výše 150 hodin ročně bez nároku na finanční nebo alternativní kompenzaci. (k tomu srov. dissent E. Wágnerové v nálezu ÚS Pl. 20/09 – odkaz níže)
- Nízké finanční ohodnocení na některých rizikových a náročných funkcích.
- A dále?

Zajímavá judikatura

- Usnesení zvláštního senátu zřízeného dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporu č.j. Konf 26/2005 - 9 ze dne 13. 12. 2007 ([zde](#))
- Nález ustavního soudu Pl. ÚS 20/09 ze dne 15. 11. 2011 ([zde](#))
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 36/2010 - 44 ze dne 19. 5. 2010 ([zde](#))
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 9 As 155/2014 – 32 ze dne 20. 11. 2014 ([zde](#))
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 6 As 271/2014 - 41 ze dne 11. 8. 2015 ([zde](#))
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č.j. 15 A 104/2012 – 39 ze dne 12. 5. 2015 ([zde](#))

Díky

- za pozornost,
- za aktivitu,
- za kreativitu,
- a spolupráci.

Přeji mnoho úspěchů....